

Cílem této práce bylo zpracovat právní úpravu reorganizace jako jednoho z možných způsobů řešení úpadku, poukázat na její možnosti a úskalí, popsat postup, jakým reorganizace probíhá a naznačit možnosti jejího praktického využití.

Práci uvádí popis institutu úpadku, který má pro insolvenční právo klíčový význam. Úvodní kapitola se proto věnuje ekonomickému a právnímu pojetí úpadku, jeho důsledkům a nutnosti jeho právní regulace.

Insolvenční právo má nejen na našem území dlouhou historickou tradici. Krátký exkurs do historie proto nebylo možné opomenout, a to od prvopočátků obsažených v římském právu, přes období Rakouska-Uherska a první republiky až po zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, který aktuální úpravě insolvenčního práva předcházel.

Po stručném úvodu popisujícím přípravu zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, nové způsoby řešení úpadku, jeho definici insolvenčním zákonem a zakotvení nového institutu hrozícího úpadku, práce pokračuje již samotnou reorganizací, když definuje její pojem a zákonem předpokládané podmínky její přípustnosti.

Vzhledem k tomu, že reorganizace je v českém právním řádu institutem zcela novým, vyžádala si práce poměrně obsáhlý výklad týkající se zahraničních právních úprav. Zákonodárce totiž při přípravě zákona čerpal z řady zahraničních předpisů, zejména kapitoly 11 amerického Bankruptcy Code a německého insolvenčního zákona (Insolvenzordnung), který americkou úpravu přizpůsobuje evropským podmínkám. Za povšimnutí ale stojí i řada dalších úprav, které se od té české v řadě případů liší a mohou tak sloužit jako cenný inspirační zdroj do budoucna. Ať už je to úprava rakouská, která narozdíl od té naší nabízí diverzifikované řízení v závislosti na zvolené metodě a kde reorganizace existuje jako vedlejší způsob řešení úpadku doplňující řízení konkursní a stále využívané řízení vyrovnací, přes francouzskou, která věnuje velkou pozornost prevenci a nabízí řadu institutů pro případ, kdy dlužník ještě není v úpadku, ale kterému úpadek zatím pouze hrozí, až po například slovenskou, která je zajímavá tím, že pojala zcela opačně proti úpravě naší postup

schvalování reorganizačního plánu, kdy věřitelé přichází ke slovu teprve poté, kdy návrh plánu schválí soud.

Všechny popsané právní úpravy mají za cíl zejména zrychlit řízení, zvýšit procento uspokojení věřitelů a zejména zvýšit počet úpadků, které budou řešeny sanační formou, jejímž důsledkem bude „očistění“ dlužníka a zachování jeho existence v ekonomickém slova smyslu. Všechny tyto úpravy, přes všechny odlišnosti, které se v nich objevují, mají jedno společné. Snad s výjimkou té americké, ani jedné z nich se propastný rozdíl mezi využitím likvidační formy řešení úpadku a formy sanační dosud odstranit nepodařilo. Tato skutečnost nabízí otázku, do jaké míry je vůbec možné zákonnou úpravou chování dlužníků ovlivnit.

Úprava insolvenčního zákona vychází z koncepce jednotného insolvenčního řízení, v jehož rámci je nejprve nalézána odpověď na otázku, zda je dlužník v úpadku či nikoli, a poté je ve druhé fázi řízení cílem stanovení nejlepšího způsobu jeho řešení. Vzhledem k této konstrukci obsahuje práce i kapitoly týkající se samotného počátku insolvenčního řízení od definice předpokladů jeho zahájení, přes podání návrhu až po rozhodnutí soudu, kterým se řízení zahajuje. Stranou nezůstává ani návrh na řešení úpadku formou reorganizace.

Zvláštní pozornost zasluhuje tzv. moratorium, což je institut ochranné lhůty, která má poskytnout dlužníkovi čas na pokus o dohodu se svými věřiteli a na nalezení způsobu řešení své majetkové situace.

Rozhodnutím soudu o úpadku dlužníka se končí první část insolvenčního řízení a začíná druhá. Věřitelé, kteří tak dosud neučinili, musí přihlásit své pohledávky a musí v součinnosti s dlužníkem a insolvenčním soudem zvolit, jakým způsobem bude úpadek dlužníka řešen. V této části již práce zmiňuje ostatní způsoby řešení úpadku jen okrajově a věnuje se nadále pouze reorganizaci.

Reorganizace je v podstatě jakousi platformou, která umožňuje věřitelům domluvit se pod dohledem insolvenčního soudu s dlužníkem na způsobu řešení jeho úpadku. Nejedná se tedy ani tak o způsob, jako spíše o návod, pomocí něhož by měl být

optimální způsob nalezen. Zákon přitom nechává volbu způsobu zcela na úvaze zúčastněných subjektů, když různé varianty stanoví pouze demonstrativně.

Klíčovým bodem celého řízení je zpracování tzv. reorganizačního plánu a jednání o jeho schválení. Obsahem reorganizačního plánu je představa jeho navrhovatele o řešení úpadku dlužníka. Aktuální situace v českém insolvenčním právu bohužel

neumožnila věnovat se uvedené problematice více z praktického hlediska, neboť ke schválení prvního reorganizačního plánu insolvenčním soudem došlo pouhých několik dní před uzávěrkou rukopisu práce. Práce se proto snaží alespoň podrobně popsat dělení věřitelů do jednotlivých skupin a zmiňuje některá úskalí, která s členěním věřitelů souvisí. Pozornost je věnována též úloze soudu při schvalování reorganizačního plánu a možnostem, jakými lze souhlas jednotlivých skupin věřitelů nahradit.

Po schválení reorganizačního plánu následuje etapa jeho plnění, kdy dochází k nahrazení starých nároků věřitelů novými, které jsou obsahem schváleného reorganizačního plánu. Obsažena je též zmínka o případných změnách reorganizačního plánu a postupech, které je umožňují a následně způsoby ukončení reorganizačního řízení.

Závěrečná část práce pak zhodnocuje aktuální změny insolvenčního práva a hodnotí jeho místo v právním řádu po roce účinnosti insolvenčního zákona.

Insolvenční zákon má za sebou 15 měsíců účinnosti. Je proto zatím poměrně brzy na hodnocení, zda se nový institut reorganizace osvědčil a zda plní úlohu, kterou zákonodárce předpokládal, vyrovná nepoměr mezi likvidačními a sanačními metodami řešení úpadku a nahradí prakticky nevyužívané vyrovnání. Statistiky hovoří o tom, že za uvedenou dobu bylo zahájeno šest řízení o reorganizaci, přičemž pouze v jednom případě zatím došlo ke schválení reorganizačního plánu. Na druhou stranu je zřejmé, že každá nová právní úprava potřebuje čas, než si na ni veřejnost zvykne a naučí se jej používat. Přesto se již objevují hlasy, které tvrdí, že postup cestou reorganizace je příliš složitý, zdlouhavý a nákladný. Ekonomická krize s sebou dokonce přinesla i návrhy novel, které, budou-li přijaty, naprosto zásadním způsobem ovlivní postavení věřitelů v insolvenčním řízení.

Osobně se domnívám, že problém je obdobně jako v řadě ostatních evropských zemí někde jinde, a to zejména ve faktu, že dlužníci řeší svou tíživou ekonomickou situaci pozdě a věřitelé nečiní dostatek pro to, aby své finance ochránili. V situaci, kdy dlužník nemá prakticky žádný majetek, je potom jakýkoli pokus o záchranu předem odsouzen k nezdaru. Netroufám si tvrdit, že řešením je zpřísnění sankcí, které by mohly hrozit statutárním orgánům dlužníka, který se řešení úpadku vyhýbá. Možnosti vidím spíše v osvětě a kultivaci ekonomického prostředí a společnosti vůbec, kdy úpadek přestane být vnímán jako stigma, ale bude na něj nahlíženo spíše jako na součást ekonomického cyklu. Současně s tím dojde naplnění jedna ze základních zásad římského práva, která říká, že smlouvy mají být plněny.